

Historie školství v Senohrabech

(výpis z obecní kroniky
Senohrab – do roku 1948 –
a ze školní kroniky –
od roku 1948 do současnosti)

Původní vila Horka – 1937

Když roku 1740 nastoupila na trůn Marie Terezie, bylo národní školství víc než ubohé. Na vesnických školách se vyučovalo jen náboženství a čtení. Marií Terezií byla zavedena povinná školní docházka od 6 do 13 let a od 18 do 20 let opakovací hodiny. Toto nařízení však nebylo často, zvláště na vesnici, dodržováno.

Až do roku 1921 docházely senohrabské děti do mirošovické školy, založené roku 1768 hraběnkou Karolínou z Khewenhüllerů, majitelkou panství Komorního hrádku. V horku i v zimě musely děti chodit dalekou cestu do školy, často je mirošovičtí doprovázeli kamením. Až teprve v roce 1910 bylo požádáno poprvé o zřízení expozitury školy v Senohrabech a tím začalo „odškolení“ zdejší obce od Mirošovic. Žádost však nebyla obecním zastupitelstvem přijata z důvodu špatných finančních poměrů a zřízení jednotřídky bylo odsunuto do dalších let.

Teprve v roce 1920, kdy věnoval Václav Lada, majitel nemovitosti čp. 27, 500 Kč na nájemné domku pro školu, bylo usneseno, aby

se zřídila v přestavěném obecním domku čp. 7 (bývalé pastoušce) expozitura, tj. náhrada školy mirošovické v Senohrabech.

Škola byla otevřena **14. listopadu 1921** a první učitelkou byla ustanovena Božena Řeháčková z Mnichovic. Samostatná jednotřídní škola byla povolena školní radou **14. 2. 1922** a prozatímním správcem byl jmenován učitel z Mnichovic Ferdinand Březina. Do školy chodilo tenkrát v Senohrabech 37 dětí. Okolí školy, tj. návěs a cesta ke škole, nebylo ještě upraveno, takže se děti bořily do bláta, které nosily i do školy. Na jižní straně domku ve svahu byla zřízena pomocí obce u školy zahrádka. Ve škole byla otevřena za přispění Obce Baráčníků i žákovská knihovna.

Od roku 1928 se stal po Karlu Kroupovi definitivním správcem Augustin Trojan, učitel jakého Senohraby nutně potřebovaly. Byl člověk průbojný, za kterého byla založena osvětová komise s předsedou Bedřichem Motejlem. A. Trojan se zasloužil o zvýšení činnosti Sokola a byl zvolen před-

sedou divadelního spolku při Obci Baráčníků.

Tato škola, zřízená v pastoušce, však dlouho nevyhovovala a začalo se jednat o postavení školy nové. Byly dva návrhy: buď postavit od základu školu novou na obecním pozemku, nebo odkoupit od ing. Vladimíra Lady budovu čp. 27, která stojí ve středu obce a byla k prodeji nabídnuta. Řešení bylo velmi těžké.

V roce 1933 musela být stará škola alespoň pokryta novými taškami, do třídy dána nová kamna a zřízen dřevník. V jednom koutu byla zřízena umyvárna a koupelny 4 ručníky. Do školy bylo zapsáno stále více dětí, v r. 1933–34 55 dětí, v r. 1934–35 již 57 dětí. Proto byla zřízena v domě Františka Nováka v čp. 96, za nájemné 1800 Kč za 1 rok, náhradní třída, kde nastoupil učitel Josef Vobinuška.

Stará budova školy se stávala závadnou, stěny plesnivěly téměř ke stropu a v létě z nich čísel chlad, který způsobil, že děti sedící u stěn byly stále nemocné, takže často chybělo až 60 % žáků. V náhradní třídě v čp. 96 byly poměry rovněž neudržitelné, nebylo možno otevřít okna, protože do třídy vnikal zápach z chléva. Žáci, i když docházeli v trenýrkách, byli zpoceni a unaveni, takže vyučování bylo svízelné.

Dne **24. 7. 1936** bylo odhlasováno na zastupitelstvu zakoupení vily Horky čp. 27 od ing. V. Lady.

Ve staré škole bylo ve školním roce 1937–38 zapsáno 70 dětí. Bylo také zadáno zavedení el. energie do této školy, kam byly i dodány el. hodiny. Muselo být zavedeno střídavé polodenní vyučování, dokud nebyly vyřízeny formalities s koupí budovy.

Dne **1. prosince 1937** byla vila Horka převzata do vlastnictví obce Senohraby a dne **1. ledna 1938** byla předána k řádnému vyučo-

vání řídícímu učiteli Josefu Bednářovi. K budově patřila zahrada, cvičiště, park a byt pro řídícího učitele. Na budově školy byly provedeny adaptační práce, v **dubnu 1938** byl vykácen les kolem budovy na straně jižní, aby tam mohla být zřízena školní zahrada. Zdálo se, že koupě vily pro potřebu školy byla šťastná.

Zato doba začínala být špatná. Dne 22. května byly v celém státním území vypsané volby do obcí. Ukázalo se, že sudetoněmecká strana znamená smrtelné nebezpečí pro republiku. Děti zdejší školy se v počtu 50 zúčastnily branného srazu v Mnichovicích. Byl vykonán 14 km pochod, a pak děti vyslechly relaci z rozhlasu. Vzhledem k vážnosti situace bylo promluveno o ochraně proti leteckým útokům. Začíná se mluvit o změně hranic a z pohraničí přijíždí do Prahy vlak se ženami a dětmi hraničářů. Někteří z nich přišli i do naší vesnice bez prostředků a existence. Z obavy před leteckými útoky začal také houfný příliv žactva z pražských škol, a tak během 14 dnů přibýli 44 noví žáci.

Dne 24. září nastoupil učitel Vobinuška v důsledku mobilizace vojenskou službu. Obě třídy se 111 žáky musel vyučovat řídící učitel, až do doby nástupu výpomocné učitelky Marie Skálové. Ze šatny byla zřízena třetí třída, v níž dobrovolně a zdarma vyučovala bývalá učitelka Marie Marvartová z Prahy. V říjnu nastal odliv dětí do Prahy, avšak mezi tím nastoupilo do zdejší školy 16 dětí hraničářů, které pak postupně odcházely do míst, kde rodiče získali práci.

Dne **16. prosince 1938** byla kolaudována školní budova na Horce po adaptaci.

První školní rok **1938–39** naší nové školy nebyl úspěšný, skončil předčasně a ve škole zůstalo jen 71 dětí.

Ve školním roce **1939–40** musela být škola na podzim měsíc

Různé podoby školy v průběhu času (přesná data pořízení fotografií bohužel nejsou k dispozici)

uzavřena pro velkou epidemii dětské obrny. Byly zavedeny potravinové lístky a místo pro vydávání lístků bylo ve školní tělocvičně, což způsobovalo neustálé nesnáze. Od ledna do dubna se střídaly matky ve vaření polévek pro děti z akce „Národní pomoci“. Učitelé se v kurzech museli urychleně učit německy. Z knih byly vytrhávány a začernovány stránky, které neměly být vyučovány. Na rozkaz nacistů zavádí se jen německé úřadování. Do škol byli ustanoveni zvláštní němečtí inspektoři, aby dohlíželi na české školy. Do hotelu Valencie byla nastěhována skupina 14–17letých německých dětí z Hannoveru. Tyto děti se chodily učit do zdejší školy, avšak na náklady vzniklé při vyučování nepřispěli Němci škole ani haléřem. Ve školní budově byl zřízen obecní úřad, což s sebou neslo značné problémy (škola byla zakouřená, z tříd se odnášely židle, stoly, umyvadla, ve škole byla také zabrána školní šatna pro kancelář měřického úřadu).

Na začátku školního roku 1939–40 bylo 70 dětí a na konci 89, protože se do obce neustále stěhovali lidé, teď zase z Neveklovska a Sedlčanska, kde byli Češi vysídlováni. V době války se počet dětí ve škole stále měnil a také učitelé byli často střídáni. Zdravotní stav žáků se horšil v důsledku podvýživy. Střídaly se nemoci a epidemie a objevila se i tuberkulóza. Dávky potravin byly neustále snižovány. Prospěch dětí se zhoršoval, ve škole se moc nevyučovalo.

Školní zahrada byla v době války úplně zpustošená, byly tam postaveny 2 velké stany pro 48 německých vojáků, kteří odhazovali do křoví různé odpady, ale také náboje i nevybuchlé granáty, což se stalo jednomu chlapci osudným.

Ve školním roce 1944–45 se učilo, jak se dalo a často musela být škola uzavřena, nebo se vyučovalo „na černo“. Od 1. května se nevyučovalo vůbec, v Praze bylo povstání a boj se odbýval i zde. V prvním poschodí zdejší obecní školy se sešel ustanovený revoluční národní výbor.

Od září školního roku 1945–46

bylo ve škole zapsáno 64 dětí, z učitelského sboru odešli všichni učitelé, a tak zůstal řídicí učitel Bednář na škole sám.

Po únorových událostech roku 1948 se na škole nevyučovalo až do 11. března.

Změnil se celý učitelský sbor, řídicím učitelem byl ustanoven Theodor Aigner, Josef Bednář, který byl v březnu na dovolené, byl na vlastní žádost přeložen do Břežánek u Bíliny. Dne 21. dubna 1948 za ministra školství a osvěty Zdeňka Nejedlého byl vydán nový školský zákon,

podle kterého se mění škola obecná na školu národní.

1948–1949:

Škola byla organizována jako dvoutrídni, všech 64 dětí vyučoval střídavě ve dvou třídách sám ředitel školy Josef Remar. V září byla otevřena mateřská škola, zapsáno bylo 31 dětí, třída byla zřízena v dolejší místnosti školní budovy. **Leden 1949** – přibyla druhá síla, učitelka Marie Konopásková. O školu byl zdejšími občany projevován stále větší zájem, který vyvrcholil nabídkou dobročinné obce Barák převzetím patronátu nad zdejší národní a mateřskou školou.

1950: V únoru byl ustanoven ředitelem pan Jiří Kadlus. V polovině srpna bylo přikročeno k přístavbě šatny pro děti a kuchyně. Mateřská

Děti z výtvarného kroužku vedeného M. Jirákem (60. léta)

škola se přestěhovala do bývalé vily pana Horáka.

1951–1952: Škola byla trojtřídní. Na škole pracovaly kroužky zaměřené zejména na hudbu.

1956: V září začala generální oprava školní budovy. Na škole začala vyučovat Milena Hlavatá. V tomto roce bylo v obci zřízeno kino Čas – kino mladých, které pravidelně 1x týdně pořádalo pro děti filmové a estrádní představe-

*Pan řídící Bednář
a paní učitelka
Židlická
se svojí třídou,
školní rok 1942–43*

ni. Žáci sami při představení účinkovali.

1959: Na žádost zaměstnaných matek byla od 1. ledna zřízena družina mládeže.

1960–1961: Škola organizována jako čtyřtřídní s pěti postupnými ročníky, počet žáků 95. Do družiny se přihlásilo 28 žáků a družina byla v provozu až do 28. července. Ve vedení družiny se střídaly všech-

ny učitelky. Protože přibyla jedna třída, upravena byla místnost tělocvičny, takže nebylo kde cvičit, pouze na hřišti. Při škole byl zřízen turistický kroužek, vedený panem Myšákem a výtvarný kroužek, vedený panem M. Jirákem (výsledky tohoto kroužku byly velké, ke konci školního roku **1966–1967** byla uspořádána výstava prací žáků).

1968–1969: Od tohoto roku bylo vyučování v 5 pracovních dnech, všechny soboty byly volné. Z důvodu velkých adaptací (ústřední topení), prováděných v průběhu celého školního roku, nebyl ustaven žádný zájmový kroužek.

1970–1971: Za odcházející Jiřinu Kulhánkovou nastoupila Milada Paloučková.

1972: 31. července napsal do školní kroniky závěrečná slova pan řídící Jiří Kadlus: „Ukončuji aktivní svou činnost na této škole, které jsem věnoval 22 let. Mým osobním přáním je, aby i nadále si škola zachovala svou dobrou úroveň a k tomu přeji následníkům hodně zdraví a osobních úspěchů.“ Jeho nástupcem byla jmenována M. Paloučková, která byla na mateřské dovolené, zastupovala ji M. Hlavatá. Na škole také

učila Jitka Barvichová a ve ŠD Jana Oberlanderová.

1973–1974: Byly provedeny další stavební úpravy. Na škole pečlivě pracovala školnice paní Růžena Malá. Škola byla napojena na obecní vodovod.

1977: Provedena výměna střešní krytiny, zakoupeny nové školní lavice a židle.

Od roku **1980–1981** byla škola trojtřídní se čtyřmi ročníky. Do družiny přišla paní Marie Součková, přihlášeno bylo 24 žáků.

Zvláštností školního roku **1983–1984**, který vyučovala Božena Nováčková, byl neobyčejně silný 1. ročník – 32 dětí. Počet žáků na škole se zvýšil na 92 a škola byla organizována jako čtyřtřídní (až do roku **1985–1986**).

Současná podoba školy

Výzva s prosbou pro senohrabské pamětníky: Pokud máte ve svém archivu staré školní fotografie bývalých tříd senohrabské školy a jste ochotni je zapůjčit k vystavení (popř. k naskenování) na mikulášské odpoledne s připomenutím 85. výročí školství v Senohrabech pořádané 25. 11. 2006, prosím ozvěte se do 20. 11. do školy na čísla 323 655 337 nebo 776 868 815. Moc děkujeme!

*Zpracovaly: Marta Přibíková,
Božena Nováčková, Monika Přibíková*